

Μετα-Ψυχολογία
170η Συνάντηση
Βασίλειος Μαούτσος

10/07/12

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘Some Character -Types Met With in Psycho-Analytic Work’ 1916 Τόμος XIV

III. Criminals from a Sense of Guilt

3η Συνάντηση

Εδώ ο Freud μας δίνει ένα τελευταίο παράδειγμα κοινωνικο-κλινικής διάστασης σχετικά με το περιβόητο θέμα της ‘ενοχής’ και της ‘θλίψης’ που τόσο πολύ τον απασχόλησαν αφ’ ότου συνέλαβε την τελευταία των πλέον ακραίων εννοιών του - την έννοια του ‘εγώ’. Το θέμα το έχουμε καλύψει επαρκώς: ο Freud μας λέει ότι ανακαλύπτουμε διαρκώς «ασθενείς» οι οποίοι παραπονούνται ότι έχουν διαπράξει ‘αδικήματα’ σε κάποια φάση της ζωής τους, επειδή θεωρούσαν τον εαυτό τους ‘ένοχο’ και έτσι επιζητούσαν μια κάποια ανακούφιση απ’ αυτή την απροσδιόριστη ‘ενοχή’ τους. Εκ πρώτης όψεως το θέμα ακούγεται εξωφρενικό αν και τόσο αληθινό. Αν όμως κάνουμε χρήση της γνώσης μας περί του ‘εγώ’ και των ‘ταυτίσεών’ του, τότε το θέμα καθίσταται πασιφανές και κλινικά ανεκτίμητης αξίας απόκτημα. Πράγματι, καθώς ο «ασθενής» περιγράφει την υποτιθέμενη αποτρόπαια πράξη του τού παρελθόντος χρόνου (ή, του εγγύτερου) αναγνωρίζει μέσω των «φαντασιώσεών» του (ιδέες επί ιδεών ‘ηθικού’ περιεχομένου) με τις οποίες έχει προ πολλού ‘ταυτισθεί’ και οι οποίες του λένε ότι οφείλει να τιμωρηθεί εκ του ιδίου του ‘αντικειμένου’ που κάποτε τον εξάπτησε αν και εκείνος συνεχίζει να το αγαπά. Συνεπώς, το ‘ασυνείδητο’ περιεχόμενο αυτών των ‘ιδεών’ και «φαντασιώσεων» θα πραγματωθεί σε επίπεδο ‘συνείδησης’ με μία πραγματική πράξη εγκληματικού χαρακτήρα και αντιπροσωπευτική του ασυνείδητου ισοδυνάμου της. Έτσι, ο «ασθενής» ομολογεί το ‘έγκλημά’ του και ηρεμεί τιμωρούμενος για την πράξη του.

Όμως η βασική πράξη που χρήζει ‘τιμωρίας’ ακόμη δεν έχει ικανοποιηθεί. Αυτή είναι η ‘Οιδιποδειακή’ πράξη η οποία παραμένει πλήρως ασυνείδητη. Η ‘απώλεια’ του αντικείμενου ‘μητέρα’ και η δολοφονική εχθρότητα προς το αντικείμενο ‘πατέρα’ συνιστούν δύο παγκόσμιες ‘ταυτίσεις’ και αιτίες, αν μη τι άλλο, στοιχειώδους ‘θλίψης’ και εκφόρτισης μέσα από ένα επλήξιμο υποκατάστατο.